

СЕКЦІЯ 8 КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО ТА КРИМІНОЛОГІЯ; КРИМІНАЛЬНО-ВИКОНАВЧЕ ПРАВО

УДК 343.611+343.985

ПОДАЛЬШІ КРОКИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ЗАКОНІВ УКРАЇНИ ПРО БОРТЬБУ ТА ПРОТИДІЮ КОРУПЦІЇ

Сайнчин О.С., д. ю. н.,
професор, завідувач кафедри галузевого права
Херсонський державний університет

У статті визначено поняття «корупція», розкрито її характер, сформовано систему суб'єктів антикорупційної політики держави та проаналізовано напрями та заходи подолання корупції. А також визначено систему реформ у сфері подолання корупційних проявів, їх причин та наслідків.

Ключові слова: корупція, антикорупційна політика, напрями подолання корупції, суб'єкти протидії корупції, антикорупційна стратегія, антикорупційні заходи, форми запобігання та протидії корупції.

В статье определено понятие «коррупция», раскрыт ее характер, сформирована система субъектов антикоррупционной политики государства, проанализированы направления и мероприятия преодоления коррупции. А также определена система реформ в сфере преодоления коррупционных проявлений, их причин и последствий.

Ключевые слова: коррупция, антикоррупционная политика, направления преодоления коррупции, субъекты противодействия коррупции, антикоррупционная стратегия, антикоррупционные мероприятия, формы предотвращения и противодействия коррупции.

Sainchyn O.S. NEXT STEPS FOR IMPLEMENTATION OF LAW OF UKRAINE ON FIGHT AND COMBATING CORRUPTION

The article defines concept of «corruption», revealed her character, formed a system of anti-corruption policy subjects and analyzed trends and measures to combat corruption. A well defined system reforms in fighting corruption, their causes and consequences.

Key words: corruption, anti-corruption policy, areas of combating corruption, subjects of anti-corruption, anti-corruption strategy, anti-corruption measures, form preventing and combating corruption.

Постановка проблеми. Корупція – це складне соціальне явище, що негативно впливає на всі аспекти політичного і соціально-економічного розвитку суспільства і держави, загрожує демократії та правам людини, реалізації принципу верховенства права, підриває соціальну справедливість, легітимність публічних інститутів, добробут, завдає шкоди суспільству, соціальному прогресу та національній безпеці.

Корупція існує в будь-якій країні світу. Але розв'язання проблеми, пов'язаної з надзвичайно високим рівнем корумпованості українського суспільства, віднесено до пріоритетних напрямів діяльності Президента й уряду України. Щодо стану корупції, то за рівнем корупції у 2010–2015 роках Україна зайняла позицію між Угандою (151 місце) і Конго (154-те), поставили на 152 місце серед 183 країн (індекс Transparency international).

Провідними напрямками держави в подоланні корупції мають стати: дотримання правових норм у сфері запобігання та протидії корупції; рівність усіх перед законом; невідворотність юридичної відповідальності за вчинення корупційного правопорушення; поєднання зусиль держави і громадськості.

Заходи протидії корупції повинні мати довгостроковий і послідовний характер. Змен-

шення ступеня корупційних діянь в Україні можливе лише за умови координації зусиль та засобів різних державних структур, суспільства, міжнародних організацій, а також шляхом формування у суспільстві негативного ставлення громадськості до цього явища як до суспільно негативного. Адже основна проблема боротьби з корупцією в нашій державі навіть не в її розмахах, а в тім, що суспільство сприймає корупцію, як явище буденне, звичний засіб досягнення мети.

Наразі в українському законодавстві існують численні нормативно-правові акти, які регламентують початок розробки різних форм запобігання, протидії та боротьби з корупцією. Розроблені та впроваджуються: державна програма й антикорупційна стратегія, антикорупційні заходи в органах державної влади та органах місцевого самоврядування, визначені державні органи, на які покладені обов'язки протидії корупції. Але відсутніх результатів в антикорупційній боротьбі немає. Безкарність корупціонерів породжує недовіру громадського суспільства до влади.

Відомо, що процес формування антикорупційної політики в державі був покладений на початку 90-х років минулого століття. Одним із перших варіантів офіційного розуміння понят-

тя «корупція» з боку вищих органів державної влади України була законодавча пропозиція, яка містилась у листі Кабінету Міністрів України від 2 квітня 1993 р. № 19-683/4, адресованому Верховній Раді України з приводу виконання п. 2 згаданої вище постанови Верховної Ради України від 23 січня 1993 р. «Про стан виконання законів і постанов Верховної Ради України з питань правопорядку і заходи щодо посилення боротьби із злочинністю», який передбачав необхідність законодавчого визначення зазначеного поняття. Цим листом пропонувалося передбачити у законі, що корупція – це «суспільно-небезпечне діяння, що полягає в корисливому використанні посадовими особами свого службового становища і пов'язаних із ним можливостей для збагачення, протиправного одержання матеріальних чи інших благ і переваг в особистих чи групових інтересах» [9, с. 12].

Таким чином, корупція зводилася до конкретного суспільно-небезпечного діяння (злочину), а точніше, до посадового зловживання, яке: мало корисливий характер; було спрямоване на збагачення або протиправне одержання матеріальних чи інших благ і переваг в особистих чи групових інтересах.

Зазначається, що нормативно-правового визначення корупції та корупційних правопорушень у світі передбачає розробку та прийняття деяких комплексних міжнародних програм (Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку, прийнятий ГА ООН 17.09.1979 р. Практичні методи боротьби з корупцією, підготовлені секретаріатом V111 Конгресу ООН у травні 1990 р.; Конвенція ООН проти корупції від 31.10.2003 р.; Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності, прийнята Резолюцією 55-25 Генеральної Асамблеї від 15.11.2000 р.; Резолюція (97) 24 Комітету Міністрів Ради Європи «Про двадцять керівних принципів боротьби з корупцією», прийнята 06.11.1997 р. на 101 сесії; Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією від 27.01.1999 р.; Конвенція Ради Європи про корупцію у контексті цивільного права від 44.11.1999 р. та інші).

Законодавством України теж прийнята низка законів та підзаконних актів про запобігання та протидію корупції, до яких можна віднести такі: Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X; «Про боротьбу з корупцією» // ВВР України, 1995 № 34; «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР постанова Кабінету Міністрів України від 13.06.2000 № 950; «Про затвердження Порядку проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування»; Кримінальний кодекс України від 05.04.2001; Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 01.01.2006 № 2476-IV; Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 01.03.2010 № 252-V; Закон України від 18 травня 2010 р. № 2258-VI «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом»; наказ Мініс-

терства юстиції України від 23 червня 2010 року № 1380/5 «Про затвердження методології проведення антикорупційної експертизи»; Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07.04.2011 № 3206-VI; постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2011 № 1072 «Про затвердження Порядку інформування Національного агентства з питань державної служби про осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які звільнені у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційне правопорушення»; постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195 «Про затвердження Порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям»; Указ Президента України від 25 січня 2012 року № 33/2012 «Про Порядок організації проведення спеціальної перевірки відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування»; наказ Міністерства юстиції України від 23.03.2012 № 448/5 «Про затвердження Порядку проведення спеціальної перевірки наявності в осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, корпоративних прав»; наказ Міністерства охорони здоров'я України від 30.07.2012 № 578 «Про порядок проведення медичного огляду та спеціальної перевірки особи, яка претендує на зайняття посади, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування»; «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 № 1700-VII; Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» від 14 жовтня 2014 № 1699-VII; Указ Президента України «Про Національну раду з питань антикорупційної політики» від 14 жовтня 2014 року № 808/2014; постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 265 «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки».

Крім цього, у Законі України від 14.05.2013 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо реалізації державної антикорупційної політики» звужено коло суб'єктів протидії корупції, з суб'єктів боротьби з корупцією виключено: податкову міліцію, військову службу правопорядку ЗСУ та підрозділи внутрішньої безпеки митних органів. Такий підхід, на нашу думку, повною мірою узгоджується з положеннями ст. 36 Конвенції ООН проти корупції та ст. 20 Кримінальної конвенції Ради Європи щодо спеціалізації правоохоронних органів, які вживають заходи боротьби з корупцією [9, с. 12].

Таким чином, держава сформувала спеціальні суб'єкти з певними повноваженнями по боротьбі з корупцією, до яких віднесено: Президента України, Верховну Раду України, Кабінет Міністрів, Нацкомдержслужби, органи прокуратури, спеціальні підрозділи МВС та СБУ. Крім цього, державою прийня-

та Національна антикорупційна стратегія на 2011–2015 р.р. Сучасний період законотворчості держави характеризується після прийняття Закону України «Про очищення влади» від 16.09.2014 року та ліквідації 14.10.2014 р. Національного антикорупційного комітету.

Ступінь розробленості проблеми. З цього приводу виявляються достатніми роботи науковців про визначення загальної концепції боротьби з корупцією (С. Алферов, А. Аркуша, Н. Армаш, О. Макаренко та інші). Є певні наукові-методичні роботи вчених щодо реалізації законодавства по протидії корупції (Б. Волженкін, А. Гайдук, М. Мельник, В. Петков, М. Сич, І. Яцків та інші) [1–7].

Раніше ми погодились би, що юридичний словник України правильно визначає: корупція – це використання особою наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб, або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди посадовій особі, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень та пов'язаних із цим можливостей [8, с. 12].

Мета статті. З огляду на це, мета нашої статті – розглянути корупцію, не тільки (а точніше, не стільки) як юридичну, але і як загально-соціальну, політичну та економічну проблему суспільства та держави.

Виклад основного матеріалу. Виходячи з цього, проблема протидії корупції – це проблема не лише відповідних правоохоронних органів (прокуратури, міліції, Служби безпеки) а, насамперед, проблема політичного керівництва держави, тобто, в першу чергу, вона є проблемою політичною, економічною, загально-соціальною, а лише потім правовою.

Юридично, на папері, в Україні все виглядає діалектично і поступово. Існує науково-теоретичне та практичне визначення корупції. Держава періодично приймає закони, які направлені на протидію корупції. Низка таких законів була прийнята у 1995 і 2011 роках, а до останнього закону, майже до 27.03.2014 року, були прийняті 10 доповнень та коментарів Конституційного Суду. Але незважаючи на прийняті законодавчі акти, корупція в країні постійно збільшується. Про це свідчать результати дослідження компанії «Барометр світової корупції» від Transparency International та Gallup International Association. За їх даними, українці найчастіше сплачують хабарі при отриманні послуг у правоохоронних органах (49%) та медичних установах (41%). Крім того, зростає тенденція хабарництва і в інших сферах. Зокрема, нерідко українці дають хабарі в освітніх закладах (33%), земельних службах (25%), реєстраційних та дозвільних службах (22%), судах (21%), податковій (18%), комунальних підприємствах (6%). Крім цього, згідно з дослідженням, найкорумпованішою сферою визнано судову (66%), за якою слідує правоохоронні органи (64%), державна служба (56%), сфера охорони здоров'я (54%), парламент (53%), політичні партії

(45%), освітня система (43%), бізнес (36%), військова сфера (28%), ЗМІ (22%), релігійні інституції (21%), громадські організації (20%) [4–7, с. 12].

Крім цього, проведене дослідження проблем корупції в Україні у 2010–2014 роках у різних сферах діяльності людей у суспільстві дали деякі цікаві результати: 83% опитаних зазначили, що люди, які керують державою, діють у власних інтересах; 54% вважають корупцію головним фактором недовіри до власних установ; 84% респондентів вважають зміну довіри до влади, якщо вона буде докладати зусиль для боротьби з корупцією; 4% населення вважають, що влада спроможна впливати на корупційні процеси. Загалом, 54% населення вважають, що корупцію в країні не можна виправдати, а той факт, що 46% населення при вимогах хабара відмовились його сплачувати, говорить про те, що зараз саме той час, коли люди дуже рішуче мають намір боротися з корупцією. Прикладом може бути Грузія, де на початку боротьби з корупцією у 2004 році її населення у 92% мирилося з цим явищем, а у 2013 році їх було тільки 4%.

На нашу думку, загальними причинами корупції в Україні можуть вважатися такі: 1) відсутність незалежної та ефективної системи правосуддя; 2) закони, які можливо двояко тлумачити, проте прості та доступні законодавчі акти мінімізують чиновницький вплив; 3) незнання та нерозуміння населенням законів, що дає змогу чиновникам зловживати своєю владою; 4) кумівство та політичне заступництво; 5) відсутність комплексного антикорупційного законодавства; 6) брак політичної волі керівництва державою щодо боротьби з корупцією.

Але виникають певні думки з приводу того, хто і як повинен боротися з корупцією?

Сьогодні 77% громадян вважають, що боротися з корупцією повинен Президент країни, а 18% вважають це обов'язком кожного громадянина. При цьому 74% не бажають повідомляти органам влади про корупцію посадових осіб, 24% бояться наслідків, 63% громадян вважають, що у випадках їх активних дій у державі нічого не зміниться. Навпаки, у деяких країнах Європи (таких як Данія, Норвегія, Німеччина, Англія, Чехія та інших) 92% громадян вважають за обов'язок повідомляти владі про корупційні явища. Цікавим досвідом може бути приклад Польщі, у якій запроваджена «антикорупційна картка», яка у доступній формі роз'яснює антикорупційне законодавство та містить інформацію про те, як треба себе поводити у разі виявлення фактів корупційного явища. Тому мова повинна йти про початок певних процесів «революції ментальності» у громадян України.

Паралельно з роботою громадського суспільства як форми громадського контролю державою вкрай необхідно запровадити низку системних реформ. До першочергових можливо віднести такі: 1) розробка детального плану дій з реалізації національної антикорупційної стратегії; 2) відновлення довіри громадян до всіх гілок влади та судової системи шляхом проведення люстрації;

3) прийняття законодавства про запобігання інтересів та прозорість доходів і витрат чиновників; 4) створення незалежного колегіального органу за участю громадськості для контролю за дотриманням цього законодавства; 5) активізація діяльності Національного бюро антикорупційних розслідувань; 6) відкриття інформації про діяльність усіх органів влади та прийняті ними рішення; 7) зробити законодавство про держзакупівлі максимально прозорим (250 млрд. гривень виділяються на держзакупівлю, тому дані про те – в кого, що і за скільки? – повинні бути відкриті).

Окремим питанням у сфері протидії корупції є кадровий потенціал, або підбір фахівців, які будуть виконувати власно-державницькі функції. Для підбору та призначення на посаду чиновників потрібно застосовувати такі принципи: 1) публікація податкових та майнових декларацій, перевірка цих декларацій спеціальним органом; 2) детальна регламентація дій чиновника та зведення до мінімуму всіх бюрократичних процедур; 3) відкрита звітність та планування для всіх держустанов; 4) застосування електронної системи документообігу з мінімальним втручанням чиновницького впливу (наприклад, реєстрація підприємств електронним способом); 5) створення єдиного відкритого реєстру корупціонерів; 6) створення жорсткого кодексу поведінки держслужбовців (наприклад, у Польщі у 2013 році міністр транспорту не зміг пояснити, за які кошти придбав годинник за 2,5 тисячі доларів, і був звільнений та притягнений за корупцію на 2 роки тюрми. У Німеччині президент країни знаходився у відпустці та відпочивав у готелі за рахунок свого шкільного друга, а крім цього, за допомогою комерційних структур надрукував книгу власних досліджень. Після перевірки та оприлюднення цих даних був змушений подати у відставку і зараз притягується до відповідальності за корупцію).

І наразі, створення органу, який буде боротися з корупцією, яким є Національне бюро з антикорупційних розслідувань України. На нашу думку, у цьому сенсі дуже важливіми є принципи формування такої структури: 1) незалежність усієї структури від політичного впливу; 2) підзвітність та регулярне інформування громадян про свою діяльність; 3) високий професіоналізм працівників, їх підбір та навчання; 4) наявність достатніх повноважень; 5) гарантії державою достатньо високої оплати їх праці; 6) фінансове та матеріально-технічне забезпечення діяльності всієї структури.

У висновках слід зазначити, що негайне невтручання держави у протидію корупції може привести до певних ризиків, до яких можливо віднести такі: 1) найбільшим ризиком є втрата державності. І це зовсім не перебільшення. Якщо вплив корупції на ключові процеси в державі є визначальним, якщо корупційні способи вирішення державних справ стають домінуючими, держава стає приреченою; 2) корупція може бути причиною відставки як окремих посадових осіб, так і цілих урядів. Світова історія дає багато прикладів, коли лише оприлюднення фактів корупції або

початок їх офіційного розслідування робили те, що не було під силу всенародним виборам, рішенням парламентів чи глав держав. А це може потягнути за собою суттєві зміни у внутрішній і зовнішній політиці держави.

Висновки. Відсутність мотивації держави у напрямку протидії корупції несе невинуватні наслідки.

У зовнішній же сфері наслідками корупції можуть бути: 1) втрата країною політичних та економічних позицій на міжнародній арені; 2) погіршення її іміджу; 3) перешкоди у вступі в авторитетні та престижні міжнародні організації або виключення з них; 4) міжнародна ізоляція та застосування міжнародних санкцій; 5) скорочення чи навіть повне припинення зовнішніх інвестицій. Зрештою – країна з високим рівнем корупції «котиться» на узбіччя світового розвитку. Україні впродовж багатьох років впливові міжнародні організації «вказували» саме на проблему корупції, як одну з головних перешкод отримання інвестицій, інтегрування у міжнародні структури.

Водночас наслідки від корупції в середині країни є не менш руйнівними і небезпечними, і я лише коротко назву їх за сферами.

У соціальній сфері – це поглиблення соціальної нерівності громадян, збільшення соціальної напруги в суспільстві. Корупція є одним із основних чинників роздвоєння суспільства, умовно кажучи, на офіційне і неофіційне, внаслідок чого в рамках суспільства паралельно співіснують дві соціальні підсистеми: одна з них базується на правових та моральних засадах, інша – на використанні протиправних засобів. У такому контексті корупцію можна визнати тінню офіційної (легітимної) влади, а частину влади, уражену корупцією, – тінью владою. Якщо оцінювати стан справ в Україні з цієї позиції, то слід зазначити, що співвідношення офіційної і неофіційної підсистем свідчить про надзвичайно небезпечну ситуацію, що склалася. У свій час (у 1998 р.) навіть парламент визнав, що криміналізація в нашій країні в усіх сферах економічного і політичного життя, й у вищих ешелонах державної влади ставить під загрозу майбутнє України.

Політичні наслідки корупції проявляються в тому, що вона, зокрема, знижує рівень легітимності політичної влади, порушує принципи її формування і функціонування, породжує відчуження влади від народу, підпорядковує державну владу приватним та корпоративним інтересам, у тому числі, інтересам корумпованих угруповань і кланів.

До економічних наслідків корупції слід віднести підрив економічної системи держави, що проявляється у перешкоджанні надходженню внутрішніх і зовнішніх інвестицій, розвитку недобросовісної конкуренції, монополізації економіки, перешкоджанні розвитку ринкових відносин, криміналізації та тінізації економіки тощо.

Морально-психологічні наслідки корупції проявляються в тому, що вона є потужним фактором деморалізації суспільства, девальвації моральних цінностей, нищить духовні та моральні устої. Корупція породжує у психології громадян відчуття безсилля, беззахисності

перед державою, її окремими інститутами, посадовими та службовими особами.

Серйозними є й правові наслідки корупції. Серед них слід назвати: порушення правових принципів функціонування держави та її окремих інститутів (верховенства права, законності, невідворотності відповідальності), суттєве обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина, поширення в країні правового нігілізму.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. – К.: «Феміда». – 1996.
2. Закон України «Про боротьбу з корупцією» // ВВР України, 1995. – № 34.
3. Кальман О.Г. Взаємозв'язок організованої злочинності та корупції у сфері економіки // Вісник Академії правових наук України. 1997. – № 4 (11).
4. Камлик М.І. Невмержицький С.В. Про результати дослідження проблем, що пов'язані з протидією корупції в Україні. // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – 2000. – № 2.
5. Мельник М.І. Корупція: сутність і поняття, заходи протидії. – К.: 2001. // Право України. – 2010. – № 11.
6. Охотнікова О.М. Посилення кримінальної відповідальності за посадові злочини // Вісник Запорізького юридичного інституту. – 1998. – № 3.
7. Шалгунова С.А. Питання попередження хабарництва та корупції в органах внутрішніх справ. // Конституційні гарантії захисту людини у сфері правової діяльності. / Дніпропетровськ. – 1999.
8. Юридичний словник-довідник. К.: 1996. – 308 с.
9. Закони та підзаконні акти України щодо протидії корупції: «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 № 1700-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>; «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки» від 14 жовтня 2014 № 1699-VII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>; «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07.04.2011 № 3206-VI. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/3206-17>; «Про звернення громадян» від 2 жовтня 1996 року № 393/96-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>; Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>; Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>; Закон України від 18 травня 2010 р. № 2258-VI «Про внесення змін до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом»; Указ Президента України від 25 січня 2012 року № 33/2012 «Про Порядок організації проведення спеціальної перевірки відомостей щодо осіб, які претендують на зайняття посад,

пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/14428.html>; Указ Президента України «Про Національну раду з питань антикорупційної політики» від 14 жовтня 2014 року № 808/2014. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/808/2014>; постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 265 «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (антикорупційної стратегії) на 2015–2017 роки». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/265-2015-%D0%BF>; постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2011 № 1195 «Про затвердження Порядку передачі дарунків, одержаних як подарунки державі, Автономній Республіці Крим, територіальній громаді, державним або комунальним установам чи організаціям». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1195-2011-%D0%BF>; постанова Кабінету Міністрів України від 13.06.2000 № 950 «Про затвердження Порядку проведення службового розслідування стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або органів місцевого самоврядування». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/950-2000-p>; постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.2011 № 1072 «Про затвердження Порядку інформування Національного агентства з питань державної служби про осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, які звільнені у зв'язку з притягненням до відповідальності за корупційне правопорушення». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1072-2011-p>; наказ Міністерства юстиції України від 23.03.2012 № 448/5 «Про затвердження Порядку проведення спеціальної перевірки наявності в осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних із виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, корпоративних прав». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0449-12>; наказ Міністерства охорони здоров'я України від 30.07.2012 № 578 «Про порядок проведення медичного огляду та спеціальної перевірки особи, яка претендує на зайняття посади, пов'язаної з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1405-12>; наказ Міністерства юстиції України від 23 червня 2010 року № 1380/5 «Про затвердження методології проведення антикорупційної експертизи». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/43919>; Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 01.01.2006 № 2476-IV. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_102; Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією від 01.03.2010 № 252-V. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/994_101, законопроекти № 2540-а «Про внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України щодо окремих питань накладення арешту на майно з метою усунення корупційних ризиків при його застосуванні» та № 2541а «Про внесення змін до Кримінального та Цивільного кодексів України щодо вдосконалення інституту спеціальної конфіскації з метою усунення корупційних ризиків при її застосуванні».